

Wijkpark 'de Vlaskamp'

Een groot deel van de Broekpolder is vergraven voor archeologisch onderzoek, het gebied van het wijkpark 'de Vlaskamp' is niet vergraven en blijft voor de toekomst behouden als bodemarchief. Als inspiratie voor het park is uitgegaan van de archeologische vondsten in de Broekpolder. De manier hoe de vroegere bewoners het Oer-IJ gebied bewoonden is de basis geweest voor de inrichting van het park. De archeologische vondsten zijn uniek voor Nederland en moeten daarom bewaard blijven voor het nageslacht. Er zijn sporen teruggevonden vanaf ongeveer 1700 voor Christus, waaronder resten van een boerderij van 400 voor Christus en een offerplaats uit de zesde en zevende eeuw.

-A- geeft de plek aan waar de resten van een boerderij uit ongeveer 400 voor de jaartelling is gevonden. In totaal zijn er drie van dergelijke woonplattegronden gevonden waarvan twee op de hoeken van het archeologische monument. Een boerderij bestond uit een woon- en een stalgedeelte en was ca. 20 m lang en 6 m breed. De wanden bestonden uit hout, vlechtwerk, plaggen of stro met leem. Het dak was van stro, riet, heide of hout. Er werden koeien, maar ook varkens, schapen, geiten en later ook paarden gehouden. Deze boerderijen gingen in de regel één generatie mee waarna ernaast een nieuwe boerderij werd gebouwd. De resten van die opeenvolgende boerderijen liggen naar verwachting onder het archeologische monument en blijven op die manier bewaard voor ons nageslacht.

voorbeeld van ijzertijdboerderij

-B- geeft de kwelderwal weer die van de ene kant van het park naar de andere kant loopt. Tot 2500 jaar voor de jaartelling bestond het gebied rond Heemskerk en Beverwijk uit allemaal water. In de periode daarna ontstaan er langzaam strandwallen en duinen die zich vanaf Velsen in noordelijke richting

ontwikkelde. Een strandwal is een door de branding opgeworpen, boven het zeeniveau liggende, zandbank. Een strandwal is langgerekt, enkele meters hoog en ligt evenwijdig aan de kust. Achter deze wallen ontstond een waddegebied, waar oude zeelei kon bezinken. Het droog geworden zand van de strandwallen werd later door de wind opgeblazen tot kleine duintjes. Via vegetatie werd uiteindelijk duinvorming een feit. Vanaf 2000 tot 1500 VJ lag er een strandwallenserie van Beverwijk tot en met Castricum en Bakkum. Bij Castricum en Bakkum lag toen het Oer-IJ zeegat.

Achter de strandwallenserie was het land redelijk beschermd en hier begonnen zich daarom kwelders te vormen. Kwelders zijn te vinden op de grens van land en zee. Het zijn begroeide, buitendijks gelegen, zoute of brakke gebieden die bij laagwater droog liggen en bij hoogwater kunnen overstromen. De kwelderwallen zijn het gevolg van waterbewegingen die langs de Oer-IJ geul optraden. Tijdens storm stroomt het water met grint, zand en klei vanuit de geul over de met planten begroeide kwelder. Het grove grint, zanddeeltjes en klei bezonken het eerst en

het fijnere materiaal werd vooral in het achterliggende kweldergebied afgezet. Doordat het grofste materiaal langs de kwelderrand werd afgezet waren deze randen zandiger en hoger. Deze randen noemen we de kwelderwallen of kwelderruggen.

In de Broekpolder was ook zo een hoge kwelderwal die ruwweg van noord naar zuid loopt. Op deze kwelderwal zijn bewoningssporen gevonden uit de IJzertijd/Romeins-Inheemse tijd. Het archeologische monument ligt op het hoogst gelegen deel van deze wal. De wal is hier het hoogst omdat deze precies ligt in een buitenbocht van de Oer-IJ getijdengeul. Hierdoor werd er meer zandig materiaal aangevoerd en werd de wal hier dus hoger. Het is logisch dat hier mensen gingen wonen. Hoog betekent ook droog.

De basis van het park wordt dus gevormd door de grillig gevormde kwelderwal met een wisselende hoogte van 1.20 tot 1.60 meter. Op deze wal staan bomen die de richting aangeven van de vroegere sloten langs de akkertjes. Tussen de bomen staan schommels en hangmatjes. De wal biedt uitzicht op de verschillende vlakke stukken grasveld. Dit zijn een speelweide, een kunstmanifestatieweide en een hondenweide.

-C- Op de overgang van kwelderwal naar weiden liggen drie grote vlakken met vlas, welke een maand per jaar zouden moeten zorgen voor een opvallend paars accent. Bovendien verwijst het vlas naar de IJzertijd, toen dit gewas werd geteeld in deze streek. Vlas is afkomstig van de vlasplant. De groeicyclus van de vlasplant is kort. Tussen het zaaien in maart en de oogst in juli verstrijken amper 100 dagen. De plant is tegen eind juni volgroeid en dan inmiddels goudgeel gekleurd. Daarna begint de bloei, die de vlasvelden

fraai blauw, wit en lila kleurt. Dit schouwspel is echter van korte duur omdat elke vlasplant slechts één dag bloeit. Het oogsten en verwerken van vlas is vrij bewerkelijk.

Oogsten: Om het gewas maximaal te benutten wordt vlas niet gemaaid, maar met wortel en al geoogst.

Drogen: Na de oogst wordt het vlas in hagen opgesteld om te drogen. Als de planten droog zijn worden de zaden verwijderd (repelen).

Roten en keren: Na het drogen wordt het vlas blootgesteld aan vocht om de pectine af te breken die de vezels bijeenhoudt. In het verleden rootte men het vlas in stromend water van beekjes en krekken,

waardoor de vlasvezels een fraaie gouden gloed kregen.

Zwingelen en hekelen: Gedurende deze processen worden de vezels gescheiden van het stro.

Korte vezels (lokken) worden gebruikt voor het spinnen van touw en grove garens; de fijne, lange vezels (lint) leveren uiteindelijk het fijnste linnengaren op.

Spinnen: Spinnen is het uitrekken van lange of korte vezels tot "lint" dat in een bepaalde richting wordt getwist om de vezels te verbinden. De linten worden vervolgens gesponnen tot garens van verschillend gewicht en dikte gesponnen (getwijd). Fijne vezels worden "nat" gesponnen, wat zorgt voor een glad en glanzend aspect. De korte touwvezels worden "droog" gesponnen, hetgeen een minder regelmatig, pluizig garen oplevert. Na het spinnen is het vlas klaar om te weven, te bleken en te verven.

Aan de hand van onderzoek heeft men kunnen vaststellen dat er in de Broekpolder vanaf 400 VJ heel veel vlas werd verwerkt. De oudste vlasdraad van Nederland is in de Broekpolder gevonden. Aan de

andere kant van het Oer-IJ werd veel meer wol geproduceerd. In de Broekpolder werd vlas in zulke grote hoeveelheden aangetroffen dat men van een echte vlasproductie kan spreken. Het vlas werd tot touw verwerkt maar ook de verwerking tot linnen kan niet worden uitgesloten. Linnen is het geweven product van de vlasdraad waarvan kleding kan worden gemaakt. Het voelt aangenaam zacht aan, is uitstekend te verven, gaat jaren mee en draagt erg comfortabel. De naam 'Vlaskamp' is dus niet zomaar gekozen.

de oudste vlasdraad

-D- De kwelderwal wordt doorsneden door een skate-kreek. De bedoeling is dat hier in plaats van stromend water scatende jongeren bewegen. De gemeentes Heemskerk en Beverwijk wilden in het park een hedendaagse kunstwerk realiseren. Ze gaven dan ook de opdracht een kunstwerk te ontwerpen dat als skatevoorziening te gebruiken is. De ontwerpers begonnen hun creatieve proces met het maken van een film documentaire over de wensen van skateboarders en jongeren in de regio. Uit de film werd duidelijk dat er niet perse behoefte was aan een 'pool', maar veel meer aan een 'street' parcours. Zo'n parcours is toegankelijk voor zowel beginners als gevorderden. Het uiteindelijk object lijkt op een labyrintisch fundament, dat verwijst naar de archeologie. In het beton zijn onzichtbaar speelgoed autootjes, playmobil mannetjes en andere spulletjes verwerkt, om de archeologen in de verre toekomst te verbazen. Ook de constructie van de skatebaan mocht natuurlijk geen extra druk op de onderliggende grondlagen uitoefenen. Het was dus niet mogelijk om de baan in traditionele zin te funderen. Hij ligt als het ware drijvend op het losse zand, van de bedding van wat eens een kreek was.

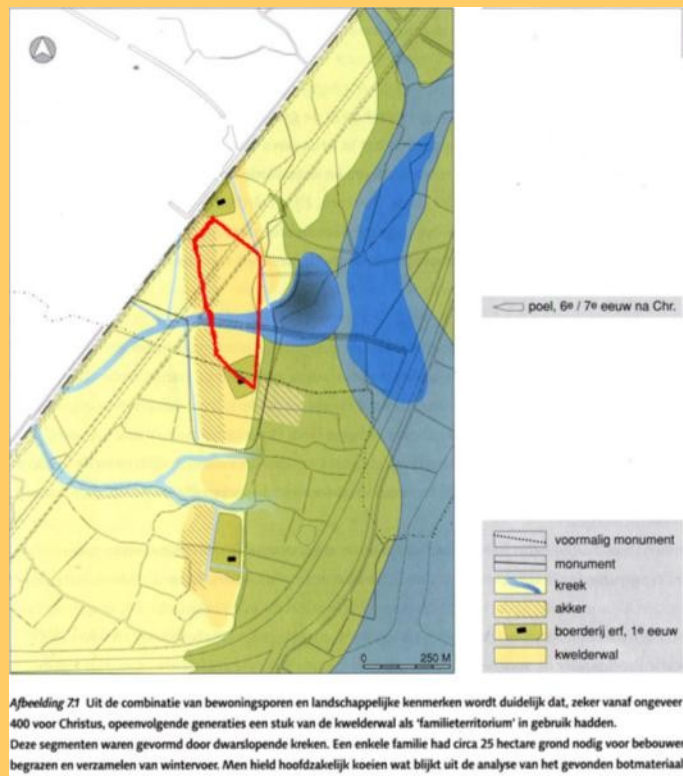
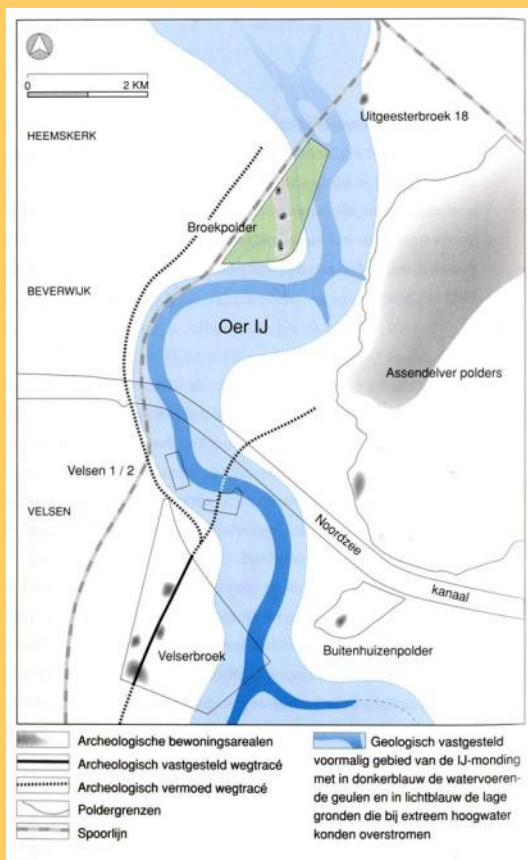

-E- De rustplek in het park wordt gevormd door de offerplaats. De offerplaats, gesitueerd tegenover het centrumgebied van de Broekpolder, wordt gevormd door brede blokhagen waarvan de vorm gerelateerd is aan de grillige structuur van de greppels die in de ondergrond zijn gevonden. De offerplaats bevatte veel verschillende vondsten zoals stenen, bewerkte en onbewerkte kiezels, grote ijzeren spijkers en bewerkte stukken been. Ook zijn gevonden een mantelspeld, een vishaak en een dubbel gespiraald sieraad. Apart was het vinden van een grote hoeveelheid witte steentjes, overduidelijk werden deze in het water gegooid als offergave. Er zijn 204 steentjes gevonden. Daarnaast zijn er 162 gesmede spijkers, 16 vishaakjes, 557 botten, 4 dobbelsteentjes en 6 sieraden aangetroffen. In totaal zijn er in de offerplaats ongeveer 1300 voorwerpen gevonden. De vondsten zijn gedateerd over een lange periode vanaf de IJzertijd tot de vroege Middeleeuwen. De offerplaats is dus lang in gebruik geweest.

Om de monumentenstatus te handhaven, waarbij geen vreemde grondmenging mag plaatsvinden door activiteiten die de grondlagen verstoren, heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek de opdracht gegeven om het hele oppervlak in te pakken met een stevige kunststof folie, welke waterdoorlatend is. Het stevige kunststof doek moet de bodem beschermen welke, volgens archeologen, boordevol resten zit uit lang vervlogen tijden. Vermoed wordt dat de resten van verschillende boerderijen uit de IJzertijd onder het monument liggen. Ook liggen er hoogstwaarschijnlijk resten van een vijftal boerderijen uit de Late IJzertijd/Inheems-Romeinse tijd en mogelijk ook de resten van boerderijen uit de 6^e en 7^e eeuw NJ. Het is zelfs denkbaar dat er nog bewoningssporen uit de 10^e en 11^e eeuw verborgen zijn. Al deze vermoedelijke, archeologische resten zijn dus niet opgegraven. De afspraak met de Rijksdienst voor Oudheidkundige Bodemonderzoek is dat deze als archeologisch monument in de bodem moeten worden bewaard, voor bijvoorbeeld onderzoekers in de volgende eeuw. Daarom mogen er hier geen huizen gebouwd worden. Om te voorkomen dat het stuk grond braak bleef liggen is er voor gekozen om er een park aan te leggen. Een park zonder diepwortelende bomen. Grote bomen zijn verboden, omdat zij de ondergrond kunnen verstoren.

-F- Als eerbetoon aan dit stukje bijzondere archeologische grond heeft men een soort van monument opgericht. Twee ronde terpen die de geschiedenis aangeven van het wijkpark 'de Vlaskamp'. Op de eerste terp het oude stroomgebied van de Oer-ij met zijn oevers waaraan de Broekpolder toen lag. Er onder staat dan ook 'Broekpolder rond 500 voor Christus'. Op het linkergedeelte staat het huidige park waarop details zijn aangegeven als de offerplaats en de skatekreek. Tevens hoe de oude parallelweg en de A9 heeft gelopen. De oude parallelweg is iets verlegd en heeft de naam gekregen van Laan van Archeologie. Daaronder staat dan ook 'Ontwerp wijkpark 2005'. Op de tweede terp zijn ook tekeningen aangebracht die in het kort het archeologisch onderzoek in beeldverhaal weergeeft. In de offerplaats is de grootste concentratie voorwerpen gevonden. De gevonden greppels dateren uit een periode van 200 tot 800 na Christus, zo staat er op de steen te lezen waarbij ook andere locaties van graafwerkzaamheden zijn aangegeven met daarbij het aantal voorwerpen. Deze twee terpen liggen in de directe nabijheid van de oude offerplaats.

Op afbeelding 1 de oppervlakte van de woonwijk Broekpolder gesitueerd in het landschap van 2000 tot 1000 VJ. In het midden van de woonwijk een lichte 'band' waarin de locaties van de gevonden restanten van de boerderijen uit de IJzertijd zichtbaar zijn. De 'band' geeft de locatie van de kwelderwal weer. Op afbeelding 2 is het oppervlak van het wijkpark 'de Vlaskamp' weergegeven op een kaart met een overzicht van de gevonden sporen. Te zien is dat het hele monument op de oorspronkelijke kwelderwal ligt, dat twee van de drie gevonden boerderijplattegronden net buiten het monument liggen en dat het monument een groot deel van de akkers bevat. Ook de kreek en een deel van de offerplaats vallen binnen de grenzen van het monument.